

Obsah

Předmluva ke čtvrtému vydání	21
Předmluva ke druhému vydání	22
Úvod (<i>Jarmila Krivaničová</i>)	23
O knize Domácí lékař (<i>Jarmila Krivaničová</i>)	27
Proč se kniha jmenuje Domácí lékař?	27
Co čtenář v knize najde	35

Kapitoly o zdraví

Lidské tělo, jeho skladba a funkce orgánových soustav (<i>Doc. MUDr. Ota Riedl, CSc.</i>)	41
Skladba lidského těla	41
Orgánové soustavy a funkční systémy	44
Nervová soustava	44
Čidla a smysly	46
Oběhová soustava	48
Dýchací soustava	51
Trávicí soustava	54
Pohybová soustava	56
Močová soustava	57
Pohlavní soustava	58
Žlázy s vnitřní sekrecí	61
Kůže	62
Zdravý vstup do života (<i>Doc. MUDr. Jaroslava Brachfeldová, CSc., doc. MUDr. Karel Brachfeld, CSc.</i>)	65
Péče o dítě ve zdravotnictví	65
Duševní a pohybový vývoj dítěte	66
Hlavní znaky věkových období	66
<i>Novorozenecké období. Kojenecké období od 2. do 5. měsíce. Kojenecké období od 6. do 12. měsíce. Děti mezi prvním až třetím rokem. Děti mezi čtvrtým až šestým rokem. Děti od sedmého do dvanáctého roku. Období pohlavního dospívání.</i>	
Péče o novorozence a kojence	70
Vzhled novorozence a funkce jeho ústrojí	70
<i>Délka, tělesná hmotnost, tělesná teplota. Kostra, svalstvo, kůže. Krevní oběh. Hlava. Hrudník. Břicho. Některé fyziologické jevy. Smyslové ústrojí.</i>	
Péče o novorozence po příchodu z porodnice	74
<i>Uložení novorozence. Péče o čistotu těla. Spánek a pobyt na vzduchu.</i>	
Pohybová výchova	78
Otužování	79
Co může znamenat pláč dítěte?	80

Výživa dítěte	82
Přirozená výživa	82
<i>Kojení a jeho technika. Odstavování.</i>	
Umělá výživa	85
<i>Výživa novorozence. Výživa kojence od 6. týdne do konce 3. měsíce. Výživa kojence od 4. do 5. měsíce. Jídelníček v 6. až 12. měsíci. Technika umělé výživy.</i>	
Smišená výživa	89
Zásady výživy batolete od jednoho roku do tří let	90
Dítě a návyky	91
Hygienické návyky	91
<i>Výchova k čistotě a pořádku. Vyprazdňování močového měchýře a stolice. Přijímání potravy.</i>	
Spánek dítěte a návyky s ním související	94
<i>Potřeba spánku. Usínání. Podávání šidítka, dumlání palce. Podmínky klidného spánku.</i>	
Péče o zdraví (Doc. MUDr. Ota Riedl, CSc.)	97
Životní rytmus	97
<i>Ukládání ke spánku. Ranní vstávání. Denní péče o osobní hygienu. Aktivní odpočinek.</i>	
Péče o duševní zdraví	103
Výživa	104
Pohyb a zdraví (Prof. MUDr. Vladimír Janda, DrSc.)	111
Aktivace pohybové soustavy	111
Pohybová aktivita a tělesná zdatnost	114
Kvalita hybného systému	116
Držení těla	116
<i>Ideální stoj. Vadné držení. Kulatá a plochá záda. Správné a chybné sezení.</i>	
Svalová rovnováha	119
<i>Rovnoměrná zátěž páteře a kloubů</i>	
Svalová nerovnováha	119
<i>Svaly se sklonem ke zkrácení. Svaly se sklonem k oslabení.</i>	
Samovyšetření svalů	121
Samovyšetření nejčastěji zkrácených svalů	121
Samovyšetření svalů se sklonem k oslabení	124
Dosažení a udržení svalové rovnováhy	126
Cviky pro vytažení zkrácených svalů	127
Cviky pro posílení oslabených svalů	128
Izometrická cvičení	130
Cviky pro odstranění únavy	134
Aktivace svalových skupin	134
Úlevové cviky	134
Masáž	136
Některé způsoby masírování	137
Masáž k odstranění únavy	137

Hygiena dospívající dívky	508
<i>Pohlavní dospívání. Zvýšená hygiena pohlavního ústrojí.</i>	
Hygiena ženy	510
<i>Čistota návykem od dětství. Hygienické koutky pro zaměstnané ženy.</i>	
Přechod — klimakterium	511
<i>Změny v hormonální činnosti. Krvácení v přechodu.</i>	
<i>Úprava životosprávy.</i>	
Těhotenství	512
<i>Vznik a trvání těhotenství. Těhotenské změny. Mnohočetné těhotenství. Životospráva a hygiena těhotné. Cvičení v těhotenství.</i>	
Porod	522
<i>Průběh porodu. „Bezbolestný porod“. Pomoc při náhlém porodu.</i>	
Šestinedělí a kojení	526
<i>Tvorba mléka. Správná výživa.</i>	
Nemoci žen	528
Krvácení	528
Mimoděložní těhotenství	529
Záněty	529
<i>Záněty zevních rodidel a pochvy. Záněty vnitřních rodidel.</i>	
Nemoci ženského prsu	531
<i>Zánět prsu. Napětí v prsech. Odcházení sekretu. Nádory prsu.</i>	
Nádory dělohy a vaječníků	534
<i>Myomy. Cysty. Dermoidy.</i>	
Rakovina a zhoubné nádory	535
<i>Rakovina dělohy. Rakovina a zhoubné nádory vaječníků. Rakovina a zhoubné nádory prsu.</i>	
Neploidnost a neschopnost donosit těhotenství	536
<i>Hormonální poruchy a neprůchodnost vejcovodů. Vliv potravy. Složitost příčin nedonošeného těhotenství.</i>	
Potrat	537
<i>Krvácení při potratu.</i>	
Těhotenské potíže a nemoci	538
<i>Vysoký krevní tlak, bílkovina v moči, otoky. Božec. Běžné potíže těhotných.</i>	
Antikoncepce (Doc. MUDr. Jiří Houdek, CSc, MUDr. Zdeněk Pelák, CSc.)	541
<i>Prerušovaný styk. Prezervativ. Neplodné dny. Chemické antikoncepční prostředky. Hormonální antikoncepční prostředky. Poševní pesary. Nitroděložní antikoncepce.</i>	
Kapitoly z chirurgie (MUDr. Josef Výborný)	547
Nejčastější chirurgická onemocnění	547
Náhlé příhody bříšní	547
<i>Příznaky. Proděravění žaludečního a dvanáctníkového vředu. Krvácení do trávicího ústrojí. Zánět červu. Neprůchodnost střevní. Uskřinuté kýly.</i>	

Onemocnění žaludku a dvanáctníku	551
<i>Vředová onemocnění. Nádory.</i>	
Onemocnění žlučníku a žlučových cest	551
<i>Žlučnicková kolika. Žlučnickové kameny. Uzávěr žlučových cest, žloutenka.</i>	
Chirurgická onemocnění tlustého střeva a konečníku	552
<i>Nádory tlustého střeva. Hemoroidy.</i>	
Kýly	553
<i>Kýly vrozené. Kýly získané. Repozice kýly.</i>	
<i>Kýlní pás.</i>	
Nádorová onemocnění	553
<i>Nezhoubné nádory. Zhoubné nádory.</i>	
Hnisavá onemocnění měkkých částí	554
<i>Furunkl (nežít). Karbunkl. Flegmóna. Absces. Hnisavá onemocnění na prstech (panariciium) a na ruce. Hnisavý zánět potních žlázek v podpaždí.</i>	
Křečové žíly (varixy)	556
<i>Akutní zánět žil, vlekly zánět. Bércový vřed.</i>	
Onemocnění tepen dolních končetin	558
<i>Uzávěr hlavních tepen. Sněť (gangréna).</i>	
Domácí péče o stavy po operacích	559
<i>Péče o nemocného v rekonvalescenci, o nemocného po větších operacích, o nemocného s pokračujícími obtížemi. Kolostomie.</i>	
Kapitoly z ortopedie (MUDr. Josef Výborný)	563
Vady dolních končetin	563
Stavba a funkce nohy	563
<i>Funkce nožní klenby. Přetěžování nohy.</i>	
Ploché nohy	564
<i>Snížená nosnost nožní klenby. Kuřít oka. Valgózní kolena a paty. Prevence ploché nohy. Léčení ploché nohy. Příčně plochá noha. Vbočený palec.</i>	
Ostruha kosti patní	569
Vrozené deformity nohy	569
Vrozené vymknutí kyčelního kloubu	569
<i>Snímkování kyčlí. Léčebné aparáty.</i>	
Domácí péče o nohy	570
Obuv a její význam	570
<i>Obuv dětí. Drobné ortopedické pomůcky pro nohy.</i>	
Vady páteře	572
<i>Plochá záda. Zvýšená hrudní kyfóza (kulatá záda). Skolióza (vybočení páteře do stran).</i>	
Dietetika (Doc. MUDr. Přemysl Doberský, Dr.Sc.)	575
Význam výživy v prevenci nemocí	575
Jak bojovat o udržení normální tělesné hmotnosti	575
Význam snižování tuků a cholesterolu v prevenci srdečních a cévních chorob	577
Důležitost potravy bohaté na vápník	578
Jak je možné výživou předcházet vzniku chudokrevnosti	578
Význam vitamínu C v předcházení infekcím a jiným chorobám	579

Co rozumíme slovem dieta	579
Jak upravit výživu lidí, kteří náhle zhubli	581
Co jíst při nechutenství	581
Výživa při chudokrevnosti	582
Jak možno výživou ovlivnit vylučování žaludeční šťávy	582
Dieta při žaludečním nebo dvanáctníkovém vředu	583
Ochranně léčebná výživa po operaci žaludku	585
Jak upravit dietu při žlučnickovém záchvatu	587
Dieta pro nemocné, kteří mají chronický zánět žlučniku nebo žlučové kaménky	588
Dieta při onemocnění slinivky břišní	589
Jak se má živit člověk v rekonvalescenci po infekční žloutence a při chronických nemocech jater	590
Co jíst při průjemových onemocněních	591
<i>Výživa nemocných akutním střevním katarom</i>	
Jak možno dietou ovlivnit chronickou zácpu	593
Dieta při dně	595
Jak se živit, abychom netloustli	595
Hlavní zásady diety při cukrovce	596
Význam diety v prevenci kornatění tepen	600
Úprava diety při vysokém krevním tlaku	601
<i>Jak připravit neslanou dietu</i>	
Výživa nemocných při vleklém zánětu ledvin	602
Dieta při močových kaménkách	604
Výživa ženy v těhotenství	605
Výživa kojící matky	607
Léčivé rostliny (MUDr. Jaroslav Korbelař, CSc.)	609
Je ještě dnes léčení rostlinami aktuální?	609
Účinné látky léčivých rostlin, popřípadě drog	610
Hlavní zásady léčení rostlinami	613
Léčebné využití léčivých rostlin	613
<i>Příprava čajů. Úprava drog a účinnost obsahových látek</i>	
Rozdělení léčivých rostlin podle účinku	616
Seznam léčivých rostlin na obrazové příloze	618
Péče o nemocného (PhDr. Marie Rozsypalová)	619
Nemocný v ordinaci lékaře	619
<i>Lékařská prohlídka, pracovní neschopnost</i>	
Návštěva lékaře u nemocného	620
<i>Vyzádání návštěvy lékaře, popsání potíží nemocného</i>	
Nemocný odchází do nemocnice	621
Nemocný zůstává v domácím ošetření	621
Uložení nemocného	622
<i>Lůžko nemocného, klidné prostředí</i>	
Každodenní péče o nemocného	624

<i>Mytí a osobní hygiena, předcházení opruzeninám, úprava lůžka, hygienické vyprazdňování, podávání stravy.</i>	
Zvýšená péče o nemocného	631
<i>Celková koupel, ošetření znečištěného nemocného, prevence proleženin, klyzma, vykašlávání, zvracení.</i>	
Aktivní pohyb nemocného na lůžku, zaměstnání ležícího	638
<i>Posazování a převádění nemocného, výchova k soběstačnosti, pomůcky pro práci a zábavu ležícího pacienta.</i>	
Souhrn pokynů pro ošetřování a vztah k nemocnému	643
<i>Klidné, čisté prostředí, upravené jídlo, povzbuzující návštěva, zajištění pohodlí, dobrý vztah k nemocnému.</i>	
Některé ošetřovatelské výkony	644
Měření teploty a tepu	644
Léky a jejich podávání	645
Inhalace, masti, kapky	647
<i>Improvizované inhalace, aplikace léků do nosu, do oka, do dutiny ústní.</i>	
Použití tepla a chladu	649
<i>Termofor, vak na led, sprchy, koupele, obklady.</i>	
Dezinfekce	651
<i>Dezinfekční přípravky a jejich použití</i>	
Nemocný a ošetřující	653
Lékárnička (Doc. MUDr. Ota Riedl, CSc.)	655

První předlékařská pomoc

Technická a zdravotnická první pomoc (MUDr. Josef Výchorný)	661
Nouzový transport a doprava raněných (MUDr. Josef Výchorný)	663
Nouzový transport	663
Doprava raněných	665
Přehled odsunových poloh	666
Poranění (MUDr. Josef Výchorný)	669
Rány	670
Ranné krvácení	671
<i>Krvácení z vlásečnic. Krvácení žilní. Krvácení tepenné – stavění krvácení.</i>	
Hnisání v ranách	676
Tetanus	677
Cizí tělesa v ranách	677
Zvláštní druhy poranění	678
<i>Píchnutí hmyzem. Uštknutí hady. Cizí tělesa v dýchacích cestách. Cizí tělesa v trávicím ústrojí.</i>	
Pohmoždění	680
<i>Pohmoždění hlavy. Pohmoždění hrudníku. Pohmoždění břicha.</i>	

Podvrtnutí kloubů	682
Vymknutí kloubů	683
Poranění kostí — zlomeniny	683
<i>Poranění hlavy. Zlomeniny v oblasti obličeje. Zlomeniny páteře.</i>	
<i>Zlomeniny pánve. Zlomeniny žeber. Zlomeniny horních končetin.</i>	
<i>Zlomeniny dolních končetin.</i>	
Ošetřování nemocných fixačními obvazy	687
Doléčování poúrazových stavů	689
Poúrazové stavy	691
<i>Otok akutní a chronický. Trvajícím bolestivost. Svalová ztuhlost</i>	
<i>a vychudnutí svalů. Uvolněné klouby a vazy. Tlakové obrny.</i>	
<i>Omezení hybnosti</i>	
Úrazy oka (MUDr. Karla Janoušková)	693
Oční úrazy u dětí	694
Úrazy ucha, poškození a úrazy cest dýchacích a polykacích	
(MUDr. Eduard Rys, doc. MUDr. Karel Zeman, CSc.)	695
Úrazy ucha	695
<i>Úraz boltce. Úrazy středního a vnitřního ucha. Poškození</i>	
<i>tlakovou vlnou, hlukem.</i>	
Cizí těleso v zevním zvukovodu	696
Úrazy nosu	696
Krvácení z nosu	696
Cizí těleso v nosním průchodu	697
Náhlá dušnost — dušení	697
Cizí těleso v polykacích cestách	698
Poleptání hltanu a jícnu	698
Jiná poškození organismu (MUDr. Josef Výborný)	701
Popálení	701
Přehřátí (úžeh, úpal)	703
Úrazy elektrickým proudem	703
Omrzlíny	703
Poleptání kyselinami	704
Poleptání louhy	704
Utonutí	704
Otravy (Doc. MUDr. Ota Riedl, CSc.)	705
Otrava požitím jedu	706
Nadýchání se plynného jedu	707
Potřísnění jedovatou kapalinou	707
Dozor nad otráveným	707
Otrava kysličníkem uhelnatým	708
Otrava uspávadly	709
Otrava prostředky proti škůdcům	709
Otrava alkoholem	710
Otrava houbami	711
Otrava atropinem	712

Obvazová technika (MUDr. Josef Výborný)	713
Jednotlivé obvazy	714
<i>Obvaz jednoho prstu horní končetiny. Obvaz více prstů horní končetiny. Obvaz dlaně a hřbetu ruky. Obvaz předloktí. Obvaz lokte. Obvaz paže. Obvaz ramene. Obvaz hrudníku. Obvaz šíje. Obvaz hlavy. Obvaz jednoho oka. Obvaz nosu. Obvaz ucha. Obvaz břicha. Obvaz kyčle. Obvaz stehna. Obvaz kolena. Obvaz bérce. Obvaz hlezna. Obvaz palce nohy. Obvaz celé nohy.</i>	
Neodkladná první pomoc (MUDr. Josef Výborný)	721
Křížení (resuscitace)	721
Umělé dýchání	721
<i>Dýchání z plic do plic. Umělé dýchání nepřímé.</i>	
Zástava srdeční činnosti	725
<i>Nepřímá masáž srdce.</i>	
Resuscitační schéma	728

Terminologický slovníček

cizích slov a pojmů z oboru medicíny	731
--	-----

Obrazová příloha

Když nemoc odchází (Jarmila Krivaničová)	801
Aktuální doplňky	809
Imunita ve zdraví a nemoci (Doc. MUDr. Jiří Strejček, CSc.)	809
AIDS – syndrom získaného selhání imunity (Doc. MUDr. Vilma Marešová, DrSc.)	814
Lymeská nemoc (MUDr. Libuše Mardešičová)	817

Věcný rejstřík

. . . . .	809
-----------	-----

Nemoc a návrat ke zdraví

Příznaky poruch zdraví (Doc. MUDr. Ota Riedl, CSc.)	143
Bolest	143
<i>Bolesti hlavy. Bolesti krku a šíje. Bolesti hrudníku. Bolesti břicha.</i>	
<i>Bolesti v kříži. Bolesti v končetinách.</i>	
Teplota	149
<i>Teplota povrchu lidského těla</i>	
Změny tepu	151
Změny dechu	152
<i>Dušnost. Kašel.</i>	
Zvracení	155
Pálení žáhy	155
Nadýmání, plynatost	156
Poruchy vyprazdňování stolice	156
<i>Zácpa. Průjem.</i>	
Poruchy močení a moči	158
Poruchy vědomí	160
Změny nálady	161
Poruchy hybnosti	161
Křeče	163
Otoky	163
Krvácení	169
Nemocný očima psychologa	
<i>(Doc. PhDr. Josef Švancara, CSc.)</i>	169
Psychologický profil nemoci	169
Typy nemocných	171
Dítě jako pacient	173
Návštěva u nemocného	174
Životní perspektiva nemocného	176
Prostředí nemocného	177
Vztah nemocného k lékaři	178
Bilance nemoci	180
O duševním zdraví a jeho poruchách	
<i>(Doc. MUDr. Oldřich Vinař, DrSc.)</i>	181
Co ovlivňuje duševní zdraví	182
Vliv tělesných nemocí na psychiku	183
Farmakologické vlivy	184
<i>Návyk na farmaka (závislost na lécích). Návyk na drogy.</i>	
<i>Psychofarmaka. Ostatní léky.</i>	
Vliv dědičných dispozic a výchovy	193
Věk a biologické životní mezníky	194
Geografické a klimatické podmínky	194
Sociální vlivy	194
Rodina	195
Škola	196

Puberta	196
Dospělost	198
Klimakterium	199
Stáří	199
Citová a duševní rovnováha	200
Nervová soustava a její nejčastější poruchy (Prof. MUDr. Valja Stýblová, DrSc.)	
Jaké jsou hlavní příčiny nervových nemocí?	203
Neurologické vyšetření a hodnocení hlavních příznaků	204
Příznaky neurologických onemocnění	206
<i>Bolesti hlavy. Bolesti v kříži. Pocity v končetinách. Obtíže neurotické. Záchvatové stavy. Bezvědomí. Porucha řeči.</i>	
Nejčastější neurologická onemocnění, jejich předcházení a léčba	210
Cévní onemocnění mozku a náhlé cévní mozkové příhody	210
Záchvatová onemocnění mozku	213
<i>Epilepsie. Migréna. Narkolepsie.</i>	
Onemocnění páteře, příčiny a léčba	217
<i>Diskopatie. Spondylóza páteře.</i>	
Úrazy nervového systému	218
<i>Otřes mozku (komoce). Zhmoždění mozku (kontuze; hematom). Úraz míchy a obvodového nervu. Mozkové nádory.</i>	
Infekční onemocnění postihující nervový systém	220
Co jsou neurastenie a jak jim předcházet?	221
Nervová onemocnění a pracovní prostředí	223
Nemoci nosní, krční a ušní (MUDr. Eduard Rys, doc. MUDr. Karel Zeman, CSc.)	
Nemoci horních cest dýchacích (MUDr. Eduard Rys)	225
Noc a nosohltan	225
<i>Vybočení nosní přepážky. Poruchy čichu. Nosní furunkl. Rýma akutní. Rýma novorozence a kojence. Akutní zánět nosohltanu. Rýma chronická. Nosní polypy. Alergická rýma. Zánět vedlejších dutin nosních. Nosohltanová (nosní, třetí) mandle.</i>	
Nemoci dolních cest dýchacích (MUDr. Eduard Rys)	231
<i>Komplikovaný zánět patrových mandlí. Záškrtový zánět hrtanu. Prudký (akutní) zánět hrtanu a průdušnice. Pseudokrup. Pablánový zánět hrtanu. Počasný (chronický) zánět hrtanu. Chrapot.</i>	
Nemoci slinných žláz (MUDr. Eduard Rys)	234
<i>Epidemický zánět příušnic. Akutní zánět slinných žláz. Slinný kamének. Sjögrenova nemoc. Mikuliczův příznak. Nádory slinných žláz</i>	
Nemoci polykacích cest (Doc. MUDr. Karel Zeman, CSc.)	236
<i>Prudké záněty mandlí patrových (angíny). Počasný zánět mandlí. Záněty hltanu. Nemoci lymfatických uzlin krčních. Výchlipky dolní části hltanu a jícnu.</i>	
Specifické záněty dýchacích a polykacích cest (Doc. MUDr. Karel Zeman, CSc.)	239
<i>Tuberkulóza. Syfilis. Tvrdivka (sklerom).</i>	
Nádory dýchacích a polykacích cest (Doc. MUDr. Karel Zeman, CSc.)	240

<i>Nádory horních dýchacích cest. Poruchy při nádorovitých onemocněních horních dýchacích cest. Nádory dolních dýchacích cest. Poruchy při nádorovitých onemocněních dolních dýchacích cest. Nádory polykacích cest.</i>	
Nemoci ušní (Doc. MUDr. Karel Zeman, CSc.)	244
<i>Mazová zátka v zevním zvukovodu. Záněty zevního ucha. Prudký zánět středního ucha. Zánět bradavkového výběžku. Zánět sluchové trubice. Vleklý zánět středního ucha. Zánět vnitřního ucha. Otoskleróza. Vývojové poruchy ucha. Poškození sluchu. Nemoc Ménièreova. Závraťová onemocnění. Nádory ucha.</i>	
Poruchy hlasu, řeči a sluchu (MUDr. Ivan Šupáček, CSc.)	251
Hlas	252
<i>Jak se hlas tvoří. Příznaky poruchy hlasu. Dětská chraptivost z přemáhání hlasu. Mutační hlasové poruchy. Zánět hrtanu. Profesionální hlasové poruchy. Ostatní hlasové poruchy. Hlas a řeč bez hrtanu.</i>	
Řeč	256
<i>Opožděný vývoj řeči. Patlavost. Koktavost. Breptavost. Huhňavost. Porucha řeči při rozštěpu patra. Poruchy řeči při různých nervových onemocněních.</i>	
Sluch	260
<i>Léčba a rehabilitace při sluchových poruchách . . . . .</i>	<i>260</i>
<i>Typy sluchové poruchy. Jak slyší nedoslýchavý s převodní a percepční poruchou. Léčba převodních (středoušních) sluchových poruch. Rehabilitace nedoslýchavých a neslyšících.</i>	
Nedoslýchavost	263
<i>Sluchadla. Jak mluvit s nedoslýchavým? Nedoslýchavý u televize. Technické pomůcky pro nedoslýchavé a neslyšící.</i>	
Hluchota jednostranná a náhlé ohluchnutí	265
Nejtěžší sluchové vady u malých dětí	266
<i>Včasně rozpoznání vrozených sluchových vad již v kojeneckém věku. Jak se vyvíjí sluch u zdravého kojence. Kontrola sluchu dítěte.</i>	
Kontrolní dotazy o řeči, hlasu a sluchu dítěte	269
<i>Otázky zaměřené na tento věk: kojeneček ve věku 7–8 měsíců, dítě ve věku jednoho roku, tříleté dítě, šestileté dítě, v prvních třídách základní školy.</i>	
Zrakové ústrojí a jeho nemoci (MUDr. Karla Janoušková)	277
Zrak člověka	277
Zrakové vady	277
Krátkozrakost	278
Dalekozrakost	279
Astigmatismus	279
Vetchozrakost (presbyopie)	280
Péče o zrak dětí	281
Šilhání	281

Tupozrakost	283
Optické pomůcky, brýle	285
Některá častá oční onemocnění	287
Choroby víček	287
Onemocnění spojivky	288
Nemoci rohovky	289
Nemoci bělimy	289
Zánět duhovky	289
Slzení	290
Šedý zákal	290
Zelený zákal — glaukom	292
Bolesti hlavy a zrak	293
Poruchy zraku spjaté s celkovým onemocněním	293
Osvětlení a zrak	294
Sociální zařazení osob se sníženým viděním až ztrátou zraku	294
Léčení a domácí péče	296

Nemoci dutiny ústní a zubů (MUDr. Zdeněk Weiss) 297

Co patří do péče zubního lékaře	297
Dočasný chrup a stálé zuby	298
Vývoj zubů a péče o chrup u dětí	299
<i>Zubní kaz. Nepravidelnosti chrupu a čelistí. Úrazy. Zánět podčelistních mýzních uzlin</i>	
Péče o chrup u dospělého člověka	301
<i>Čištění zubů. Návštěva u zubního lékaře. Extrakce — vytažení zubů</i>	
Parodontóza	303
Zubní ortopedie — náhrady ztraceného chrupu	304
<i>Zubní náhrady — korunky, můstky, snímač a celkové zubní protezy</i>	
Onemocnění měkkých tkání	305
<i>Afty. Precitlivělost na chemické látky. Úrazy měkkých i tvrdých tkání.</i>	
Neuralgie trojklaného nervu	306
Příznaky při onemocnění dutiny ústní a zubů (symptomatologie)	307
<i>Krvácení z úst. Ztížené otevírání úst. Bolest zubu nastudeno krátkodobá, delší bolestivý záchvat. Bolest zubu na teplo — u zubů živých. Bolest na skus. Bolest na poklep. Bolestivé záchvaty, zvyšující se v noci. Bolesti vystřelující do okolí spánku, ucha, do protilehlé čelisti. Pocit „vystouplého“ zubu. Bolest na pohmat. „Putování“ zubů.</i>	

Nemoci vnitřní (Doc. MUDr. Ota Riedl, CSc.) 309

Nemoci pohybové soustavy	309
<i>Nemoci kloubů. Revmatická horečka. Zánět kloubní. Choroba Bechtěrova (kostnatění páteře). Artrózy. Meziobratlové ploténky (posun, opotřebování). Ischias. Dna. Svalový hostec. Atrofie svalů. Ústřel. Nemoci kostí.</i>	

Nemoci srdeční	312
<i>Srdeční vady vrozené a získané. Opořebování srdečního svalu. Zánět srdečního svalu. Ateroskleróza (angína pectoris, infarkt myokardu). Ischemická choroba srdeční. Plicní srdce. Plicní infarkt.</i>	
Nemoci cévní	315
<i>Buergerova nemoc. Kornatění tepen — ateroskleróza. Záněty žil. Trombóza. Plicní embolie, plicní infarkt. Žilní městky. Bércový vřed. Hemoroidální městky. Onemocnění miznic.</i>	
Vysoký krevní tlak	318
<i>Přetlaková nemoc (hypertenzní nemoc). Druhotné zvýšení krevního tlaku.</i>	
Nemoci plic a pohrudnice	320
<i>Prudký zánět průdušnice a průdušek. Počasný zánět průdušek. Průduškové astma. Plicní rozedma. Zápal plic. Rakovina průdušek a plic. Zánět pohrudnice. Plicní tuberkulóza. Mimoplicní tuberkulóza.</i>	
Nemoci trávicího ústrojí	325
Nemoci jícnu	325
Nemoci žaludku	326
<i>Žaludeční vřed. Žaludeční neuróza (dyspepsie). Prudký zánět žaludeční sliznice. Rakovina žaludku. Žaludeční polypy.</i>	
Nemoci střev	328
<i>Dvanáctníkový vřed. Dráždivý tračník (neuróza tlustého střeva). Zánět tenkého a tlustého střeva. Zánět červovitého přívěsku slepého střeva. Vředový zánět tlustého střeva. Rakovina tlustého střeva. Střevní tuberkulóza. Ritní trhlina. Svědění rití. Střevní cizopasnici.</i>	
Nemoci pobříšnice	332
<i>Zánět pobříšnice. Rozsev rakoviny. Hromadění tekutiny v pobříšniční dutině.</i>	
Nemoci jater	333
<i>Jaterní cirhóza. Infekční (vírový) zánět jater — infekční žloutenka. Sérová hepatitída. Rakovina jater.</i>	
Nemoci žlučových cest	335
<i>Žlučové kaménky. Zánět žlučníku a žlučových cest. Rakovina žlučových cest a žlučníku.</i>	
Nemoci slinivky břišní	337
<i>Prudký zánět slinivky břišní. Vleklý zánět slinivky břišní. Rakovina slinivky břišní.</i>	
Některé poruchy látkové přeměny	338
<i>Cukrovka — úplavice cukrová. Dna.</i>	
Avitaminózy	342
<i>Nemoci z nedostatku vitamínů</i>	
Změny tělesné hmotnosti	343
Nadměrná tělesná hmotnost	343
Nízká tělesná hmotnost	345
Nemoci močového ústrojí	346
<i>Prudký zánět močového měchýře a močové trubice. Zánět močovodu a pánviček ledvinových, zánět ledvín. Močové kaménky. Klubíčkový zánět ledvín. Nedostatečnost ledvín. Prudké selhání ledvín. Tuberkulóza ledvín. Ledvinový nádor. Papilomy. Bloudivá ledvina. Cystické ledviny.</i>	

Nemoci žláz s vnitřní sekrecí	349
<i>Onemocnění podvěsku mozkového (hypofýzy). Nemoci štítné žlázy, příštítných tělísek. Poškození nadledvin. Nemoci pohlavních žláz. Klimakterium. Neplodnost.</i>	
Nemoci krevní	354
Nemoci červené krevní složky	354
<i>Chudokrevnost. Úbytek červených krvinek, rozpad krvinek, nadbytek červených krvinek.</i>	
Nemoci bílé krevní složky	356
<i>Úbytek bílých krvinek. Nadbytek bílých krvinek.</i>	
Nemoci z poruchy srážecího systému krve	357
<i>Krvácivé stavy.</i>	
Nemoci kůže (Doc. MUDr. Jan Kalenský, CSc.)	359
O kožních nemocech	359
<i>Příčiny. Léčitelnost. Nakažlivost.</i>	
Způsoby místní léčby kožních nemocí	361
<i>Roztoky léků. Zásypy. Záložky. Tekuté pudry a emulze. Masti, krémy, pasty. Obklady. Roztoky k obkladům a koupelím.</i>	
Ošetření běrcového vředu	365
Zásady správné hygieny kůže a kosmetiky	366
Péče o čistotu kůže	367
Hygiena obličej	367
Hygiena vlasů a nehtů	368
Ošetřování kůže rukou	370
Ochrana kůže před pracovními riziky	372
Nemoci kůže ze slunečního záření	374
<i>Solární dermatitida. Fytoodermatózy. Alergická kožní reakce na záření. Chronický erytematodes.</i>	
Nemoci kůže z infekce	376
Nemoci způsobené parazity	376
<i>Pokousání hmyzem. Svrab. Zavšivení.</i>	
Nemoci způsobené koky	378
<i>Impetigo (chrásky). Vousovka. Nežít — furunkl. Karbunkl. Růže.</i>	
Nemoci způsobené viry	380
<i>Bradavice. Dětské ploché bradavice. Moluska. Opar obvyčejný. Opar pásový.</i>	
Nemoci způsobené plísněmi	382
<i>Meziprstová plíseň nohou. Povrchní a hluboká trichofycie. Kvasinkové onemocnění kůže. Pityriasis versicolor.</i>	
Nemoci z alergie	384
<i>Kopřivka. Vyrážky po léčích. Ekzém — lišej.</i>	
Křečové žíly a běrcový vřed	390
Lupenka (psoriáza)	392
Červený plochý lišej (lichen ruber planus)	394
Trudovina (akné)	394
Růžovka (rosacea)	396
Periorální dermatitida	396
Vrozené vady kůže (névy)	397
Poruchy pigmentu	398
Kožní nádory	398

Svědění kůže	399
Pocení kůže a opruzeniny	400
Nemoci vlasů	403
<i>Padání vlasů. Mazotok. Nadměrné ochlupení</i>	
Nemoci nehtů	405
<i>Různé změny nehtů. Zarůstající nehet. Plísňové onemocnění nehtů.</i>	
Pohlavní nemoci (Doc. MUDr. Jan Kalenský, CSc.)	407
Zdroj a šíření nákazy	407
Kapavka — gonorea	408
Příjice — lues	410
<i>Příjice získaná. Příjice vrozená.</i>	
Infekční nemoci (Prof. MUDr. Karel Kouba, DrSc.)	413
Infekce a její šíření	414
Zábrana šíření nákazy	415
Očkování	417
Skupina infekčních nemocí u nás běžných	418
I. Onemocnění projevující se vyrážkou	418
<i>Spalničky. Zarděnky. Plané neštovice. Pásový opar.</i>	
<i>Pátá nemoc. Šestá nemoc. Spála. Jiná streptokoková onemocnění (streptokoková angína, růže, hnisavá onemocnění).</i>	
<i>Jiná vyrážková onemocnění (letní chřipky, kopřivka, virus oparu, dětská slintavka, opar rtu). Stafylokoková onemocnění (puchýřina, impetigo, furunkly, panariciium, hnisavý zánět prsu).</i>	
<i>Zánět středního ucha, zápalý plic, zánět nosohltanu. Otrava z potravin.</i>	
II. Stěvní onemocnění	425
<i>Břišní tyfus. Paratyfus. Úplavice. Bakteriální otravy potravinami. Otrava jedem klobásovým. Průjmová onemocnění. Infekční žloutenka.</i>	
III. Chřipka a virová onemocnění horních cest dýchacích	430
IV. Jiná virová onemocnění běžně se vyskytující	432
<i>Příušnice. Infekční mononukleóza.</i>	
V. Infekční onemocnění postihující centrální nervový systém	433
<i>Klíšťový zánět mozku. Jiné záněty mozku. Hnisavý zánět mozku a mozkových blan. Dětská obrna.</i>	
VI. Onemocnění přenosná ze zvířat na lidi	436
<i>Tularémie. Tuberkulóza hovězího dobytka a Bangova nemoc. Toxoplazmóza. Toxokaróza. Ornitóza a psitakóza. Leptospirózy (Weilova nemoc, Blatácká horečka). Listerióza. Uhlák. Horečka Q. Horečka z kočičího škrábnutí. Vzteklna.</i>	
Infekční nemoci s ojedinělým výskytem	442
<i>Záskrt. Černý kašel. Tetanus.</i>	
Infekční nemoci u nás se nevyskytující, s možností zavlečení	443
<i>Malárie. Cestovní průjmy.</i>	
Poznámky k léčbě antibiotiky	444
Dezinfekce u pacientů infekčně nemocných	445
<i>Způsoby dezinfekce v domácnosti. Užití dezinfekčních prostředků</i>	

Nemoci dětského věku (<i>Doc. MUDr. Jaroslava Brachfeldová, CSc.</i> <i>Doc. MUDr. Karel Brachfeld, CSc.</i>)	447
Zvláštnosti chorobných projevů u dětí	447
Horečka	448
Zvracení	450
Průjmy	453
Bolesti břicha	454
Bolesti hlavy	456
O prospívání a neprospívání dítěte	457
Některé nemoci dětského věku	458
Nemoci dýchacích cest	458
<i>Rýma. Prudký zánět středního ucha u kojenců. Zánět nosohltanu. Nemoci hrtanu. Záněty hrtanu. Prudký zánět průdušek. Zánět průdušinek. Bronchiální astma. Záněty plic. Zánět pohrudnice. Cizí tělesa v dýchacích cestách. Bronchiektázie. Chronické záněty plic. Léčebná tělesná výchova dětí s onemocněním plic a pohrudnice.</i>	
Nemoci srdce a krevního oběhu	466
<i>Vrozené vady srdce. Získaná onemocnění srdce.</i>	
Nemoci močového ústrojí	470
<i>Chorobné příměsi moči. Příznaky poruch činnosti ledvin. Prudký zánět ledvin. Vleklý zánět ledvin. Nefrotický syndrom. Zánětlivá onemocnění močových cest a ledvin. Vrozené vady močového ústrojí. Močové kaménky. Nádory močového ústrojí.</i>	
Nemoci trávicího ústrojí	475
<i>Některá onemocnění dutiny ústní. Zánětlivá onemocnění žaludku a střev. Zácpa. Celiakie. Mukoviscidóza. Střevní cizopasnici.</i>	
Nemoci jater	480
<i>Infekční zánět jater — infekční žloutenka. Cirhóza jater. Zvětšení jater. Onemocnění žlučnicku.</i>	
Poruchy výměny látkové	482
<i>Úplavice cukrová.</i>	
Nervové nemoci	485
<i>Příznaky nervových nemocí. Příčiny nervových nemocí. Vývojové poruchy nervového ústrojí. Porodní a poporodní poškození nervstva. Zánětlivá onemocnění mozku a míchy. Záchvaty křečí. Nádory mozku a míchy.</i>	
Některé vrozené vývojové vady	495
<i>Léčebné možnosti některých vývojových vad</i>	
Léky a léčení v dětském věku	499
Nehody v dětském věku	502
Jak zabránit nehodám v rodině	502
 Kapitoly z gynekologie a porodnictví (<i>MUDr. Jiří R. Pros.</i> <i>Autorem statí Hygiena dospívající dívky je doc. MUDr. Karel Veselý, DrSc.</i>)	507
Důležitá období v životě ženy	507
Puberta — dospívání	507
<i>Druhotné pohlavní znaky. Menstruace.</i>	